

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

Історичний факультет

Кафедра давньої та нової історії України

ЗАТВЕРДЖУЮ»

Заступник декана з навчальної роботи

2021 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Економічна історія України

для студентів

галузь знань **03 Гуманітарні науки**
напрямок підготовки **032 Історія та археологія**
освітній рівень **другий (магістерський)**
освітня програма **Історія України**
вид дисципліни **обов'язкова**

Форма навчання	денна
Навчальний рік	2021/2022
Семестр	2
Кількість кредитів ECTS	3
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська
Форма заключного контролю	залік

Викладач Чуткий Андрій Іванович, доктор історичних наук, доцент, професор кафедри давньої та нової історії України

Пролонговано: на 2021/2022 н.р. 2021 р.

(підпис, ПІБ, дата)

на 20__/20__ н.р. (_____) «__» 20__ р.

(підпис, ПІБ, дата)

КИЇВ – 2021

Розробник: Чуткий Андрій Іванович, доктор історичних наук, доцент, професор кафедри давньої та нової історії України

ЗАТВЕРДЖЕНО
Зав. кафедри давньої
та нової історії України

 (Колесник В.Ф.)

Протокол № 11 від « 18 » червня 2021 р.

Схвалено науково-методичною комісією історичного факультету

Протокол від « 26 » серпня 2021 року № 7

Голова науково-методичної комісії (Терес Н.В.)
(підпис)

« _____ » _____ 20 ____ року

ВСТУП

1. Мета дисципліни – сформувати у студентів комплексне уявлення про етапи та зміст економічної історії України у контексті розвитку європейської цивілізації, а також про роль економічного чинника в історичних процесах.

2. Попередні вимоги до опанування або вибору навчальної дисципліни:

1. *Знати* основні поняття та зміст головних етапів господарського розвитку України від найдавніших часів до сучасності.
2. *Вміти* визначати чинники впливу на зміни у господарському розвитку та наслідки цих змін для загального розвитку українського суспільства на різних етапах історичного поступу.
3. *Володіти елементарними навичками* джерельної критики, історичного аналізу, встановлення причинно-наслідкових зв'язків у розвитку різних сфер суспільного життя.

3. Анотація навчальної дисципліни:

Ознайомлення студентів з історіографією та джерельною базою з цього напрямку наукових студій, вивчення термінологічної бази, періодизації та факторів, що впливали на господарський розвиток українських земель від додержавного періоду і до кінця ХХ ст. Аналіз закономірностей та загальних тенденцій в господарському розвитку європейської цивілізації та місце у цих процесах українських земель. З'ясування внеску українських мислителів у розвиток економічної думки та особливий ролі України в господарських відносинах та розвитку європейської цивілізації. Ознайомлення з характеристиками кожного етапу в економічній історії України, особливостями зміни господарських відносин. Розкриття особливостей економічної історії історичних областей України.

4. Завдання (навчальні цілі): формування цілісної системи знань про економічну історію України як єдиний процес; розуміння тісного взаємозв'язку між різними сферами життя суспільства; вироблення навичок критичного ставлення до інформації з економічної історії, вміння її систематизації та аналізу; вироблення вмінь роботи з фаховою літературою; навчитись оцінювати головні етапи та тенденції в економічному розвитку України та усвідомлювати цілісність економічної історії всіх українських земель.

Дисципліна «Економічна історія України» має важливе місце в системі історичних дисциплін, оскільки передбачає оформлення у професійних істориків навичок критичного аналізу та тлумачення процесів господарського розвитку України в історичній ретроспективі, а також встановлення ролі економічного чинника в історичних процесах.

5. Результати навчання за дисципліною:

Результат навчання (1. знати; 2. вміти; 3. комунікація; 4. автономність та відповідальність)		Форми (та/або методи і технології) викладання і навчання	Методи оцінювання та пороговий критерій оцінювання (за необхідності)	Відсоток у підсумко- вій оцінці з дисципліни
Код	Результат навчання			
1.1	Знати термінологічно-понятійний апарат з економічної історії України.	лекція, робота	самостійна контрольна робота 1	10%
1.2	Знати основні етапи господарського розвитку України (до кінця ХХ ст.).	лекція, робота	самостійна контрольна робота 2	10%
1.3	Знати суть основних проблемних питань, які стосуються вивчення економічної історії України.	лекція, робота	самостійна реферат	5%
1.4	Знати зміст всіх етапів в господарському розвитку України та внесок українських мислителів у розвиток світової економічної думки	лекція, робота	самостійна реферат	5%
2.1	Вміти характеризувати пануючі на різних етапах розвитку погляди щодо економічної сфери та їх вплив на економічний розвиток України.	семінар	усне опитування	5%
2.2	Вміти визначати обопільний вплив різних сфер життя суспільства на економічний розвиток України.	семінар	усне опитування	5%
2.3	Вміти визначати роль і місце України в економічному житті європейської цивілізації.	семінар	усне опитування	10%
3.1.	Прийняти та обґрунтувати рішення щодо альтернативних шляхів вирішення переломних етапів в економічній історії України	семінар	усне опитування	10%
3.2	Володіти самостійними навичками аналізу та викладу матеріалу з теми курсу, обґрунтування власної думки щодо співвідношення особи і суспільства на різних етапах історії України	залік	письмова робота	40%

6. Співвідношення результатів навчання дисципліни із програмними результатами навчання (необов'язково для вибіркових дисциплін, які не входять до блоків спеціалізації)

Результати навчання дисципліни (код) Програмні результати навчання (назва)	1.1	1.2	1.3	1.4	2.1	2.2	2.3	3.1	3.2
03. Розробляти й реалізовувати історичні та міждисциплінарні проекти з урахуванням сучасних методологічних підходів.	+							+	
04. Застосовувати у професійній діяльності у сфері історії та археології сучасні цифрові інструменти і технології для пошуку, збереження і оброблення інформації, у тому числі для виконання наукових досліджень і реалізації освітніх та інноваційних проектів.	+	+							
11. Продукувати нові цілісні знання з історії України на основі сучасних методологічних підходів					+	+	+		
13. Застосовувати набуті знання, результати досліджень з вітчизняної історії у формуванні ціннісних орієнтирів, громадянської свідомості й суспільної відповідальності громадян							+	+	+

7. Схема формування оцінки.

7.1 Форми оцінювання студентів:

- семестрове оцінювання:

1. Контрольна робота з тем ЗМ1: РН 1.1. — 10 балів/ 6 балів*.
2. Контрольна робота з тем ЗМ2: РН 1.2.— 10 балів/ 6 балів.
3. Самостійне завдання (реферат) 1: РН 1.3, 1.4. – 10 балів/ 6 балів.
4. Оцінювання роботи під час семінарських занять (ЗМ 1): РН 2.1., 2.2. – 15 балів/ 9 балів.
5. Оцінювання роботи під час семінарських занять (ЗМ 2): РН 2.3, 4.1 – 15 балів/ 9 балів.
6. Підсумкова контрольна робота (залік) Р.Н. 4.2. - 40 балів / 24 балів

* максимальний бал/ пороговий бал для отримання позитивної оцінки з відповідної форми контролю.

- підсумкове оцінювання: залік.

7.2 Організація оцінювання:

Контроль знань студента здійснюється за модульно-рейтинговою системою. Загальну кількість балів студента формують семестрові бали, отримані з усіх тем двох змістових модулів (бали, отримані за дві модульні контрольні роботи); бали, отримані за виконання двох індивідуальних завдань; бали, отримані за роботу на семінарських заняттях, а також бали, які отримані за підсумкову контрольну роботу.

Зміст курсу поділений на 2 змістових модулі. Кожний змістовий модуль включає в себе лекції, семінари, самостійну роботу студентів, які завершуються рейтинговим контролем рівня засвоєння знань програмного матеріалу відповідної частини курсу. У змістовий модуль 1 (ЗМ1) входять теми 1 - 6, у змістовий модуль 2 (ЗМ2) – теми 7 –10.

Результати навчальної діяльності студентів оцінюються за 100-бальною шкалою.

Змістовий модуль 1	Змістовий модуль 2	Підсумковий контрольна робота /залік
Економічний розвиток українських земель в домодерну добу та Ранній	Економічна історія України (кінець XVIII – кінець XX ст.)	

Модерний час					
30 залікових балів (максимум)		30 залікових балів (максимум)			40 балів (максимум)
Семінари	Модульний контроль	Самостійна робота (виконання індивідуального завдання)	Семінари	Модульний контроль	
15 (максимум)	10 (максимум)	10 (максимум)	15 (максимум)	10 максимум	

Предметом самостійної роботи студентів є опрацювання ними як окремих тем, так і деяких розділів тем програми курсу. Перевірка рівня засвоєння матеріалу самостійно опрацьованих тем чи окремих розділів здійснюється під час семінарських занять, оцінювання індивідуальних завдань (реферат, есе), модульних контрольних робіт, підсумкової контрольної роботи.

Упродовж семестру оцінюється робота студента *під час кожного семінару* (доповідь, доповнення, участь у дискусії). Під час семінару студент має можливість досягти від 1 до 5 балів. Критеріями оцінювання відповіді студента під час семінару є:

- повнота розкриття питання 2 бали;
- логіка викладення 1 бал;
- використання основної і додаткової літератури 1 бал;
- аналітичні міркування, вміння робити висновки 1 бал.

Виконане індивідуальне завдання (реферат) студент подає викладачеві не пізніше ніж за два тижні до проведення другого модульного контролю (орієнтовно до 15 травня).

Критерії оцінки **Індивідуального завдання (реферат):**

- глибоке розкриття проблеми, відображена власна позиція 9-10 балів;
- тема розкрита неповно 6-8 балів;
- реферат суто компілятивного рівня 3-4 бали;
- розкритий лише окремий аспект 1-3 бали.

Теми рефератів викладач пропонує студентам на першому семінарському занятті (орієнтовно перша декада лютого).

Після завершення відповідно Змістового модулю 1 і Змістового модулю 2 проводяться **модульні контрольні роботи (МК)**, зокрема, **Контрольна робота ЗМ1** (друга декада березня) і **Контрольна робота ЗМ2** (друга декада травня).

Участь студентів в контрольних заходах обов'язкова. МК проводиться у письмовій формі. Кожен студент отримує індивідуальне завдання, що містить два завдання, правильна відповідь на кожне з яких оцінюється в 5 балів. Максимальна кількість балів, яку студент може набрати за кожну МК – 10 балів. Студент, який не виконав вимоги по самостійній роботі, не допускається до складання МК, і даний модуль йому не зараховується.

На останньому семінарському занятті з дисципліни проводиться **підсумкова контрольна робота**, що містить три завдання, перше і друге – оцінюються у 10 балів кожне, третє – у 20 балів. Критеріями оцінювання відповіді є:

Відповідь повна, подане власне бачення проблеми	10 (19-20 – для 3 питань)
Відповідь повна, подане власне бачення проблеми та зроблені ґрунтовні висновки, проте наявні окремі незначні помилки при викладі фактичного матеріалу	8-9 (16-18 – для 3 питань)
Відповідь відображає знання фактичного матеріалу з питання	7 (13-15 – для 3 питань)
Відповідь демонструє знання фактичного матеріалу, але допущені окремі помилки	5-6 (10-12 – для 3 питань)
Відповідь фрагментарна, відображені лише деякі аспекти проблеми	3-4 (7-9– для 3 питань)
Відповідь фрагментарна, наявні суттєві помилки при викладі фактичного матеріалу	2 (4-6 – для 3 питань)
Відповідь має значні помилки, або відсутня	1 (1-3 – для 3 питань)

Бали, які отримані студентом на підсумковій контрольній роботі, додаються до балів набраних студентом за результатами семестрового оцінювання (семінари, модульні контрольні роботи, реферати).

Умовою допуску до підсумкової контрольної роботи (заліку) є отримання студентом під час семестрового оцінювання не менше ніж 20 балів (*критично-розрахунковий мінімум*). При цьому обов'язковим є успішне складання модульних контрольних робіт та виконання індивідуальних робіт, передбачених робочою програмою навчальної дисципліни. **Рекомендований мінімум** для допуску до підсумкової контрольної роботи (заліку) – **36 балів**.

При простому розрахунку отримаємо:

	Семестрова кількість балів	ПКР (підсумкова контрольна робота) / залік	Підсумкова оцінка
<i>Мінімум</i>	36	24	60
Максимум	60	40	100

У випадку відсутності студента з поважних причин відпрацювання та перездачі модульних контрольних робіт здійснюються у відповідності до «Положення про порядок оцінювання знань студентів при кредитно-модульній системі організації навчального процесу» від 1 жовтня 2010 року.

Залік виставляється за результатами роботи студента впродовж усього семестру і не передбачає додаткових заходів оцінювання для успішних студентів. Студент, який набрав суму балів **не менше** встановленого мінімуму залікових балів (60) має право, за погодженням з викладачем, не виконувати підсумкову контрольну роботу. У випадку, коли студент має бажання збільшити кількість балів (але не більше ніж до 100) він складає залік.

7.3 Шкала відповідності оцінок

Зараховано / Passed	60-100
Не зараховано / Fail	0-59

8. Структура навчальної дисципліни. Тематичний план лекцій та семінарських занять.

№ п/п	Номер і назва теми	Кількість годин		
		лекції	семінари	Самостійна робота
Модуль 1. Економічний розвиток українських земель в домодерну добу та Ранній Модерний час				
1	Тема 1. Періодизація економічної історії України та її місце серед історичних дисциплін	1	-	5
2	Тема 2. Господарський розвиток населення України в додержавний період та епоху Античності	1	1	5
3	Тема 3. Економічний розвиток України та її місце в економічному житті європейської цивілізації (IX – першій половині XV ст.)	2	1	6
4	Тема 4. Зміни в економічному розвитку українських земель в другій половині XV – першій половині XVII ст.	1	1	5
5	Тема 5. Вплив ментальності та пануючих ідей щодо господарського розвитку на економічне життя України в епоху Середньовіччя та Раннього Модерного часу	1	1	6
6	Тема 6. Економічний розвиток Гетьманщини та інших регіонів України (середина XVII – XVIII ст.)	2	1	4
7	<i>Контрольна робота з тем ЗМ 1</i>	-	1	-
Модуль 2. Економічна історія України (кінець XVIII – кінець XX ст.)				
8	Тема 7. Особливості економічного розвитку України у складі двох метрополій (кінець XVIII – початок XX ст.)	2	2	4
9	Тема 8. Відродження самостійного економічного розвитку України за часів визвольних змагань 1917 – 1921 рр.	2	2	5
10	Тема 9. Генеза радянської економічної моделі в Україні (1921 – 1939 рр.)	2	2	5
11	Тема 10. Економічне становище України в 1939 – 1991 рр.	2	-	5
12	<i>Індивідуальна робота 2</i>	-	-	5
13	<i>Контрольна робота з тем ЗМ 2</i>	-	1	5
14	<i>Підсумкова контрольна робота</i>	-	1	-
ВСЬОГО		16	14	60

Загальний обсяг 90 год., в тому числі:

Лекцій – 16 год.

Семінари – 14 год.

Самостійна робота – 60 год.

9. Рекомендовані джерела:

Основна:

1. Гай-Нижник П.П. Податкова політика Центральної Ради, урядів УНР, Української Держави, УСРР (1917–1930 рр.). – К., 2006. – 303 с.

2. Довнар-Запольский М.В. История русского народного хозяйства. – К., 1911.
3. Злупко С.М. Персоналії і теорії української економічної думки. – Львів, Євросвіт, 2002. – 528 с.
4. Економічна історія України: іст.-екон. дослідж.: в 2 т. / [Т. А. Балабушевич та ін.; відп. ред. В.А. Смолій]. – Т. 1. – К.: Ніка-Центр, 2011. – 696 с.; Т. 2. – К.: Ніка-Центр, 2011. – 607 с.
5. Сидоренко О.Ф. Українські землі у міжнародній торгівлі (IX – середина XVII ст.). – К.: Наукова думка, 1992. – 229 с.
6. Слабченко М.Е. Організація господарства України від Хмельнищини до світової війни. – [О.]: Держвидав України, 1923. – Т. 1: Землеволодіння та форми сільського господарства Гетьманщини XVII–XVIII ст. – [Б. м.]: [б.в.], 1923. – 203 с.
7. Чуткий А.І. Нариси з економічної історії України. Кн. 1: На перехресті торгових шляхів. – К.: Темпора, 2013. – 616 с.
8. Чуткий А.І. Нариси з економічної історії України. – Кн. 2: Становлення житниці Європи (друга половина XV – перша половина XVII ст.). – К.: Темпора, 2015. – 368 с.
9. Чуткий А.І. Нариси з економічної історії України. Буржуазна альтернатива: українські землі в середині XVII – другій половині XVIII ст. – К.: Темпора, 2021. – 456 с.
10. Шуст Р.М. Нумізмати́ка: історія грошового обігу та монетної справи в Україні. – К.: Знання, 2009. – 376 с.

Додаткова:

1. Бродель, Фернан. Матеріальна цивілізація, економіка і капіталізм, XV – XVIII ст. – Т. 1 – 3. – К.: Основи, 1995 – 1998. – 543, 585, 631 с.
2. Гай-Нижник П.П. Фінансова політика уряду Української Держави Гетьмана Скоропадського (29 квітня – 14 грудня 1918 р.). – К.: [б.в.], 2004. – 430 с.
3. Гальський К.Є. Торгівля і митна справа Запорозької Січі (друга половина XVI – 70-ті рр. XVIII ст.). Київ: Панорама, 2005. 256 с.
4. Голобуцький В.О. Економічна історія Української РСР. Дожовтневий період. – К.: Вища школа, 1970. – 298 с.
5. Гуржій О.І. Витоки формування ринку вільнонайманої праці в Україні. – К.: Інститут історії НАНУ, 2014. – 166 с.
6. Гуржій О.І., Орлик В.М. Селяни України та їх оподаткування в середині XVII – середині XIX ст. – Біла Церква: Вид. Пшонківський, 2012. – 278 с.
7. Дружинина Е.И. Южная Украина. 1800–1825 гг. – М., 1970. – 384 с.
8. Історія господарства: Україна і світ від первісної доби і перших цивілізацій до становлення індустріального суспільства / Б.Д. Лановик, З.М. Матисякевич, Р.М. Матейко та ін. – К., 1994.
9. Кінг, Чарльз. Історія Чорного моря. – К., 2011.

10. Коропецький І.С. Дещо про минуле, недавнє минуле та сучасне української економіки. – К.: Либідь, 1995. – 240 с.
11. Кульчицький С. Червоний виклик. Історія комунізму в Україні від його народження до загибелі. – Кн. 1. – К.: Темпора, 2013. – 504 с.
12. Ле Руа Ладюрі Е. Коротка історія клімату: від середньовіччя до наших днів. – К.: Ніка-Центр, 2009. – 144 с.
13. Лисенко М. Сільське господарство України. – (Б. м.): Видання Закордонних частин Організації Українських Націоналістів, 1960. – 207 с.
14. Пилипенко О.Є. Зовнішньоекономічні зв'язки українських земель у складі Російської імперії (1861–1914 рр.). – К.: Академія муніципального управління, РВВ, 2008. – 281 с.
15. Реєнт О.П. Сільське господарство України і світовий продовольчий ринок (1861–1914 рр.): монографія. – К., 2011. – 365 с.
16. Сікора Б. Російська економічна експансія в Україні. – К.: Економіка і право, 2003. – 499 с.
17. Темірова Н. Поміщики України в 1861–1917 рр.: соціально-економічна еволюція. – Донецьк: ДонНУ, 2003. – 320 с.
18. Торгівля на Україні XIV – середина XVII ст. Волинь і Наддніпрянина / Упоряд. В.М. Кравченко, Н.М. Яковенко. – К., 1990.
19. Українська економічна думка. Хрестоматія / За ред. С. М. Злупко. – К.: Знання, 1998.
20. Шевченко В.М. Земельний ринок України (1861–1917 рр.). – Ніжин: Аспект-Поліграф, 2010. – 341 с.